

Tidtabellläggning
för järnvägen
Temadag
5 december 2013

Magdalena Grimm
Kapacitetscenter

TRAFIKVERKET

Innehåll

INTRODUKTION

Vad betyder en överbelastning?
Förstå arbetssteg och begrepp

HUR HANTERAS EN ÖVERBELASTNING?

Vad måste vi förhålla oss till?
Lagar, aktörer, ansökan, hela processen

Vad är en Kapacitetsanalys?
Sökande efter åtgärder

Vad är Kapacitetsförstärkningsplan?
Prioritering och tidplan för åtgärder

ERFARENHETER 2007-2013

Antal, orsak, hantering?

ÖVERBELASTNINGAR I T14

Lösta tvister i T14
De finns!

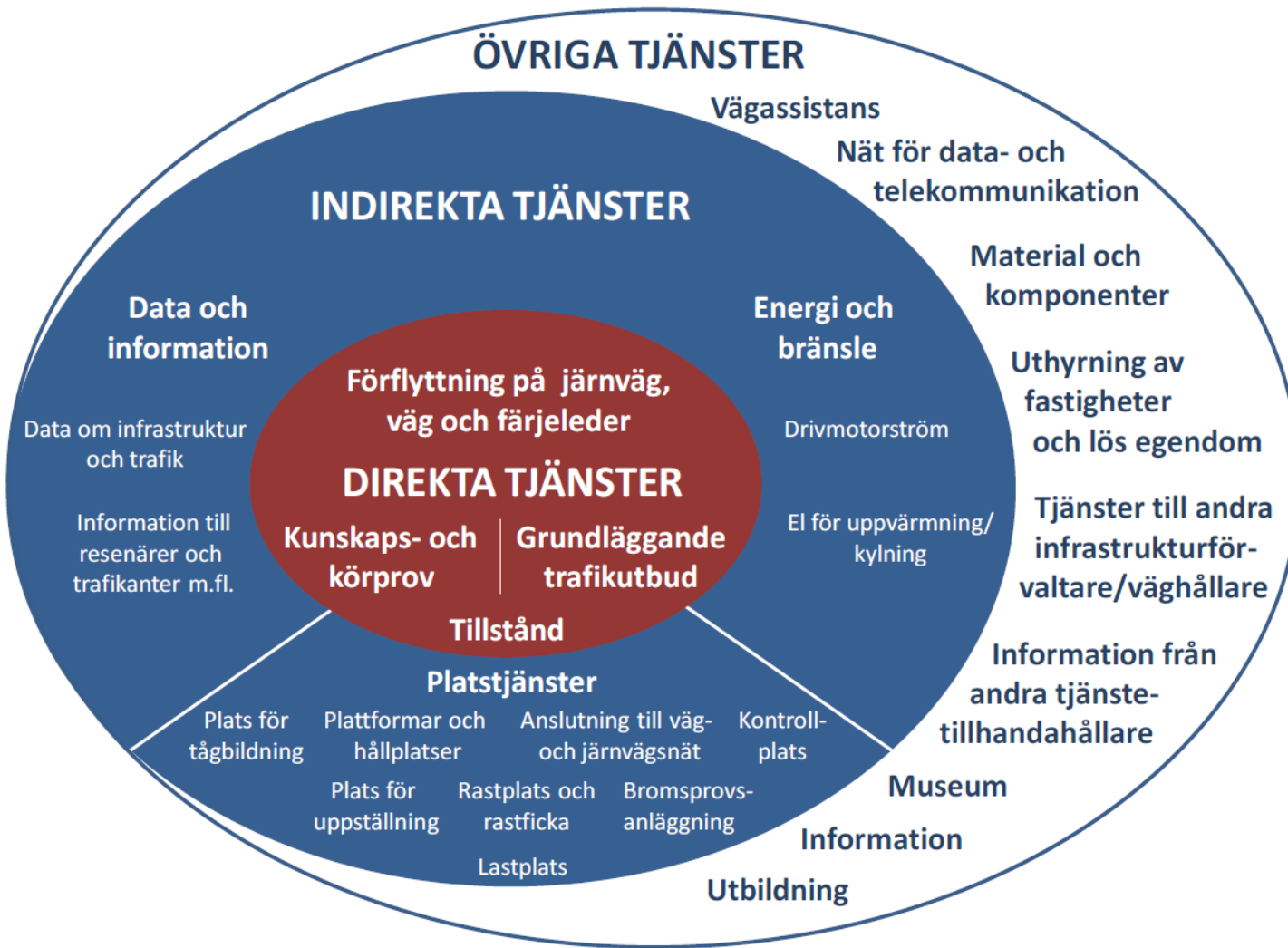
ÖBI i T14. Vad händer nu?
Status i aktuella utredningar

Olika perspektiv på kapacitet
Vem frågar?

Årlig nationell kapacitetsanalys
Pågår !!

Trafikverket ansvarar för infrastrukturen (hur den vårdas och används)

*Optimalt ./ maximalt:
Kan betyda att
tåglägesansökningar
måste avslås!*

Trafikverket ansvarar för att banan förvaltas och utnyttjas optimalt och ska göra en tågplan som skapar förutsättningar för konkurrenskraftig järnvägstrafik

Trafikverket ska tillgodose sökandens behov av kapacitet så långt som möjligt och samtidigt säkra banans långsiktiga bestånd och utveckling

*Kan betyda att
tåglägesansökningar
måste avslås!*

Lagstiftningens mål är att minska utsläppen av växthusgaser genom att skapa förutsättningar för smidig, pålitlig tågtrafik som konkurrerar ut vägtrafiken i Europa

Lagstiftningen ger ansvar och särskilda befogenheter åt infrastrukturförvaltaren för att åstadkomma det!

Trafikverket ska genom samarbete och god planering underlätta för sökanden att lyckas med sina trafikeringsplaner

Harmonisering, förenkling, öppenhet

Kapacitetsanvändningen fastställs först i tågplanen när alla behov är kända

Trafikverket kan förklara en bana överbelastad

- Trafikverket kan förklara en viss bana överbelastad när det finns **risk för att det blir för många tåg på spåret** eller när flera företag har ansökt om **samma tid i spåret**. En bana kan förklaras överbelastad utifrån två olika perspektiv: antingen i förarbetet till tågplanen eller när en tvist inte går att lösa.
- För att vara tydliga mot kunder om att det är trångt på spåren, kan Trafikverket förklara en bana överbelastad tidigt i processen. **Trafikverket förvarnar** då om att kanske inte alla önskemål kan tillgodoses.
- När en tvist inte går att lösa **avgör Trafikverket** vilket företag som får det efterfrågade tågläget. Det gör vi utifrån förutbestämda prioriteringskriterier. För att Trafikverket ska ha rätt att använda dessa måste banan först vara förklarad överbelastad.

Beslut om överbelastning (ÖBI)

- Trafikverket skall förklara infrastrukturen överbelastad
  - Omedelbart efter tvistlösning vid oförenliga ansökningar
  - I förväg vid uppenbar risk för betydande kapacitetsbrist
- Beslutet skall innehålla
  - På vilken del av infrastrukturen kapacitetskonflikt råder
  - Vilka tider kapacitetskonflikt råder
  - Vilka parter som är berörda
  - Om tvistlösning har förekommit eller inte
- Beslutet skall publiceras

Vad gör vi när en bana är överbelastad?

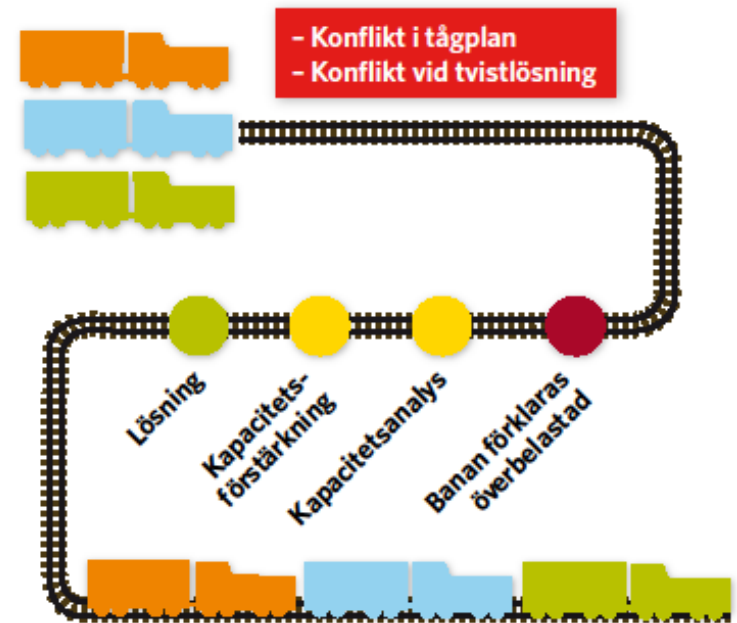
Enligt järnvägslagen ska Trafikverket utreda överbelastad infrastruktur. Två rapporter tas fram efter en överbelastningsförklaring: kapacitetsanalys och kapacitetsförstärkningsplan.

Kapacitetsanalys

I kapacitetsanalysen ger vi förslag på hur vi kan åtgärda den överbelastade banan på kort och medellång sikt. Vi förklarar även orsaken till överbelastningen. Den tas fram senast 6 månader efter överbelastningsförklaringen.

Kapacitetsförstärkningsplan

Vi gör även en kapacitetsförstärkningsplan i samråd med berörda tågbolag. Den utgår från kapacitetsanalysen och innefattar samhällsekonomisk värdering av åtgärder. Vad kostar de? Vilken nytta har de? Vilka effekter får de? Vilka åtgärder ska Trafikverket prioritera?

Kapacitetsanalys (KA)

- Efter att infrastrukturen förklarats överbelastad skall en kapacitetsanalys upprättas inom *sex månader*
- Trafikverket skall analysera kapacitetsbegränsningen
- Analysen skall innehålla
  - Identifiering av orsakerna till överbelastad infrastruktur
  - Förslag på metoder för att åtgärda dessa brister
  - Förslag på åtgärder på kort respektive medellång sikt
- Analysen skall publiceras

Kapacitetsförstärkningsplan (KFP)

- Efter fastställd kapacitetsanalys skall en kapacitetsförstärkningsplan upprättas inom *sex månader*
- Den skall innehålla
  - Orsakerna till överbelastning
  - Den sannolika framtida trafikutvecklingen
  - Hinder för infrastrukturutveckling
  - Alternativ och kostnader för kapacitetsförstärkningen inkluderat en kostnads-/nyttoanalys
  - Tidsplan för genomförandet, 1-3 års sikt
- Det skall vara ett samrådsförfarande externt
- Resultatet skall publiceras

Överbelastningar 2007-2013

Beslutsår	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tågplan	T08	T09	T10	T11	T12	T13	T14
Antal beslut	3 (1)	0	1	7	3	9 (4)	6(2)

Under åren 2007-2013 har vi överbelastad

- 29 banor, däribland 7 i förväg (inom parentes i tabellen).

Bland 29 överbelastningar handlade

- 23 st. om konflikten tåg/tåg (inklusive alla i förväg)
- 6 st. om konflikt tåg/banarbete

Överbelastad infrastruktur i T14

ÖBI, beslut 27 juni 2013 (förslag på T14)

1 Hagalund

2 Stockholm Central – Stockholm Södra, Getingmidjan

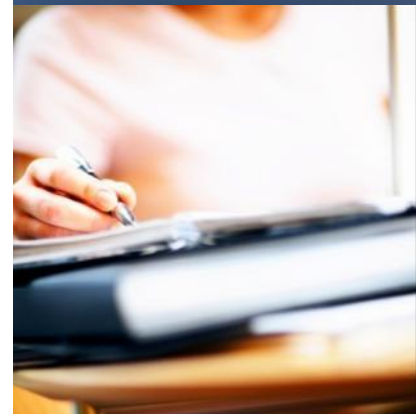
ÖBI, beslut 20 september 2013 (fastställelse av T14)

3 Boden – Riksgränsen, CargoNet AS

4 Jakobsberg – Stockholm, AB Storstockholm lokaltrafik

5 Alingsås – Göteborg, MTR Nordic

6 Alingsås – Göteborg, Västtrafik

Överbelastningar men även lösta tvister T14

- **SJ AB**, omfattar större mängd tåglägen – tvist löst
- **Green Cargo**, omfattar banarbeten och tåglägen – tvist löst
- **Real Rail**, omfattar ett banarbetsanpassat tågläge – tvist löst
- **Strukton**, omfattar uppställningsspår i Solna – tvist löst
- **TKAB**, önskar snabbare körtider på Frykdalsbanan – tvist löst
- **Skånetrafiken**, omfattar tågläge på Ystadbanan – tvist löst

Hagalund – i förväg

ÖBI beslut: hela året, dygnet runt, brist på uppställningskapacitet

Problemet löst i T14, då 2 st. järnvägsföretag inte fick tåglägen

Åtgärder utreds: dela på spårnyttjande, förlänga spår, ändra nyttjande av faciliteter

Getingmidjan, Stockholm C- Stockholm S – i förväg

ÖBI beslut: kl.16.00 – 17.00 (fredag, och från mars alla vardagar)

Problemet löst i T14, flera järnvägsföretag inte fick tåglägen (24 istället för 27)

Åtgärder: kapacitetsbrist löst efter Citybanans öppnande 2017

Malmbanan, Boden - Riksgränsen

Överbelastad under perioden för banarbeten syftande till kapacitetsutbyggnad

Ett järnvägsföretag drabbat med tåglängdsbegränsningar

Konflikten utreds, nya infrastrukturåtgärder uteslutna

Trafikverket fortsätter att förlänga mötesspår på driftplatser under 2015 - 2017

Jakobsberg - Stockholm

Konflikt mellan SJ:s och SL:s tåg vardagar 07:15 – 07:45.

Sträckan byggs ut till 4-spår, klart 2016

Utredning pågår

Göteborg – Alingsås, 2 beslut

Sträckan har överbelastats tidigare, 2008 och 2012.

Långsiktiga infrastrukturåtgärder från 2008 genomförs nu.

Två tvister mellan 2 järnvägsföretag: Västtrafik AB och MTR Nordic AB

ÖBI 1: kl.19:35 – 20:30 vardagar, oktober – december 2014

ÖBI 2: kl.14:25 – 15:05 vardagar och kl. 21:35 – 22:25 vardagar och söndagar, under perioden september – december 2014

Utredning pågår.

Överbelastad infrastruktur - summering

Kapacitetsanalyser utförs enligt fyrstegsprincipen:

Tänk om : Optimera : Bygg om : (Bygg nytt)

Där så behövs, utförs tidtabellsanalyser i TrainPlan och/eller Railsys

Där så behövs, utförs simuleringar i Railsys (banarbeten)

ÖBI har lett till systematiskt, transparent framtagande av trångsektorsplanerna i Stockholm, Malmö och Göteborg

Det finns samråd med JVF kring ÖBI utredningar

Där det finns gällande (3 år) KFP, tas inte fram en ny sådan

Åtgärder i KFP synkroniseras med åtgärdsvalsstudier

KFP har för framåt metodutveckling av samhällsekonomisk värdering av tågupplägg

Olika perspektiv på järnvägskapacitet

Samhället efterfrågar infrastrukturinvesteringar för att möta framtida transportbehov på järnväg.

Var och när krävs investeringar i järnvägssystemet?

Marknaden efterfrågar möjligheter att öka tågtrafiken och etablera nya trafikupplägg på befintlig infrastruktur.

Var och när finns det utrymme att köra fler tåg?

Järnvägsföretag efterfrågar utrymme i spåret för tågproduktion i kapacitetsansökan och i vardagen.

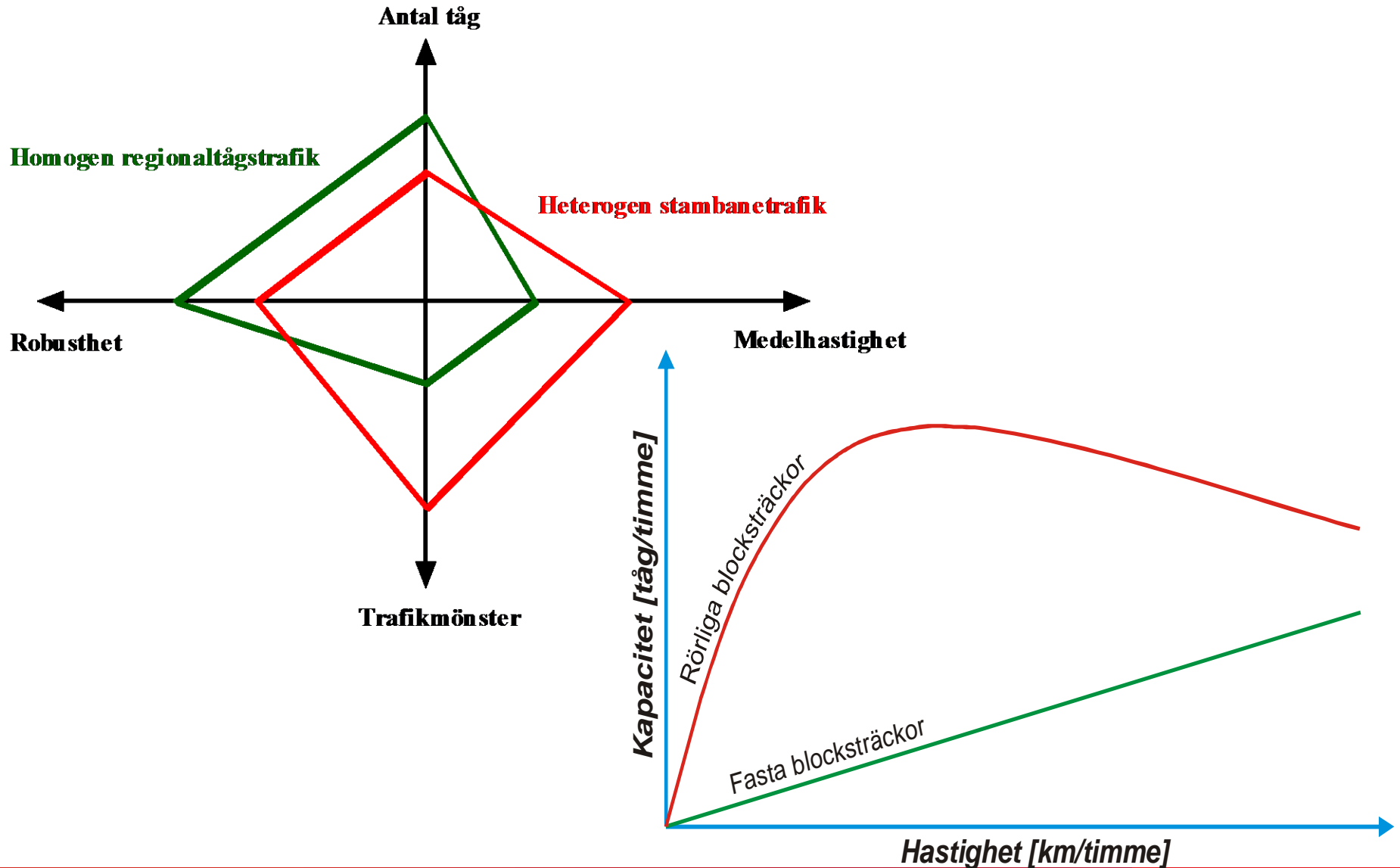
Var och när finns det utrymme att köra våra fordon?

Olika frågeställningar kring järnvägens kapacitet kräver olika analysmetoder.

Gemensamma parametrar: infrastruktur och trafik.

En mängd samband att undersöka

Kapacitetsutnyttjande – analytisk metod

Kapacitetsutnyttjandet beräknas teoretiskt genom att ta reda på hur stor del av dygnet som banan är belagd med tåg.

Beräkning:

- utförs även för tvåtimmesperiod med högsta trafikintensitet
- grundar sig på Capacity Leaflet UIC 406
- fokuserar på linjer
- utgör grund för identifiering av ”kapacitetsflaskhalsar”

Högt kapacitetsutnyttjandet:

- äventyrar tågplanens robusthet och innebär svårigheter att återhämta eventuella förseningar
- indikerar hög trafikpåverkan vid banunderhåll

Resultat presenteras i Trafikverkets *Årsredovisningar* och på

<http://www.trafikverket.se/Foretag/Trafikera-och-transportera/Trafikera-jarnvag/Kapacitet/>

Årlig nationell kapacitetsanalys

Punktlighet

Kapacitet

Robusthet

Användbarhet

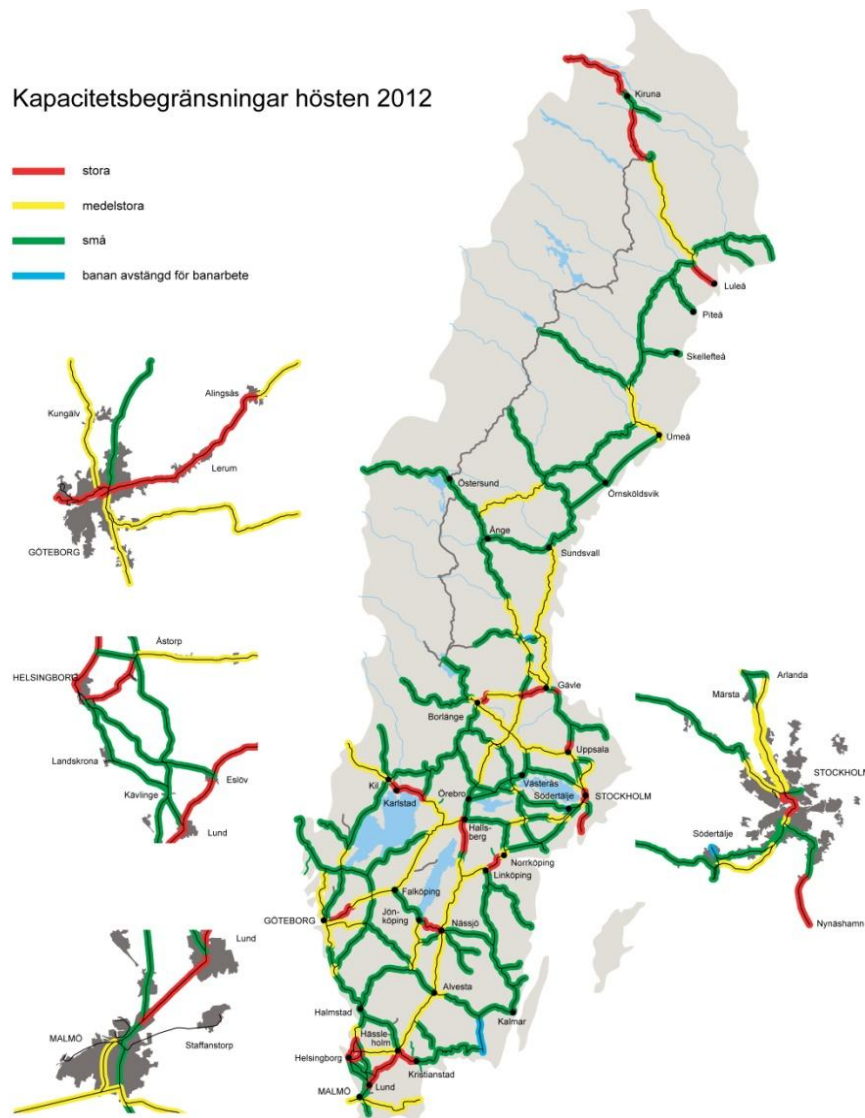
Säkerhet

Miljö och hälsa

Kapacitetsbegränsningar hösten 2012

- stora
- medelstora
- små
- banan avstängd för banarbete

Tack!

magdalena.grimm@trafikverket.se